

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по цјеновнику. Ако се више од три пута увршћују, рачунају се јефтиније.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу уредништву „СРПСКОГ КОЛА народног листа“. Рукописи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Сабор.

(Сазив сабора — Одгађање — Гажење устава — Банова већина — Лепа странка).

22. ов. месеца сазван је био наш сабор у седницу. По темељном нашем државном закону од 1869. године, сабор се мора састати пре почетка нове године, да испита и одобри прорачун за будућу годину. То тражи наш *устав*, темељни закон државни. Раух је први бан који сабор није хтео сазивати, који је газио устав, владајући без прорачуна. Томашић се хтео начинити леп и сазвао је сабор. Али кад је видео да нема на њему сигурне већине, он га је одмах и одгодио до 23. јануара 1911, а да о прорачуну није било ни речи. И тако је код нас по други пут погажен устав, ушло се без прорачуна у нову годину, напустило је законито стање.

Зашто је то бан учинио, ма да је код избора председника, потпредседника и бележника саборских имао већину и протурио све до једног противнике српско-хрватске коалиције?

За председника изабран је мађарон д-р Најман, за првог потпредседника мађарон д-р Папратовић, за другог потпредседника д-р Шуперина, један од вођа хрватске пучке сељачке странке. За бележнике саборске изабрани су: Мађарон д-р Збјежовски, франковци д-р Хрвој и д-р Кумичић, посланик хрв. пучке сељачке странке Ловрековић и радикал д-р Алекса Ивић.

Од коалиционаша, којих има 35 и од Милиноваца, којих има 9 није изабран нико. А коалиција и Милиновци су већина изабраних посланика.

Како је онда бан протурао своје људе? Ево како: Он има 18 изабраних посланика, франковци 15, хрв. пучка сељачка странка (Радићевци) 9, радикал 1. То су свега 43 изабрана посманика. Свега бираних посланика има 88, дакле банових 43 против 45, већини која је против бана.

Али по застарелом нашем закону о сабору имаде у нашем сабору вирилиста, људи великаша, који имају право гласа и говора у сабору без избора. То су православне владике и патријарх у Хрватској и католички бискупи и

надбискуп, па онда доста грофова и барона. Бан је дакле командирао ове вирилисте, грофове Бомбелесе, Отенфелсе, Драшковиће, Јанковиће и друге, од којих многи и не знаду нашег језика у сабор. Њима се придружио српски владика Грујић, католички бискуп Крапац и још неки, а онда велики жупани, који такођер имају вирилно право гласа. Свега њих 10—15. И тако је бан скалупио већину од својих 18 мункача, 15 франковаца хрватских радикала, 9 Радићеваца, 1 српског радикала и 10—15 вирилиста. Помоћу небираних посланика надгласана је већина од народа бираних посланика и тако народна воља погажена. До сад се то никад није догађало. Ово је први пут. И у овом изигравању народне воље сложише се мађарони, франковци, радикали и Радићевци, све сами највећи пријатељи народни на речи и у говору, са великим жупанима, грофовима, баронима, бискупима и владикама!

Шарену ову војску сатерала је у једно коло само грамзивост за власти и мржња на српско-хрватску коалицију, на њено поштење, које она никад ни за што није хтела продати и због чега је мрзи без граница и Беч и Пешта и сви њихови слугани и најамници.

Шарена чета, да шаренија не може бити. И тога се препао бан, па против закона одгодио сабор до 23. јануара 1911. не били дотле премамио већину коалиције себи. Али узалуд му надање. Нека само влада и даље с овима, с којима је скалупио већину или нека опет распушта сабор. Народ треба да одлучи, је ли вољан пристати на то, нека му кроје капу грофови, барони, жупани и њихове пришипетље, или то право и дужност придржава за се.

Значење велеиздајничке парнице.

IV.

Ми смо Срби потргани на четири државе: Аустро-Угарску, Србију, Црну Гору и Турску. Али ни то није доста било нашем Усуду. У самој Аустро-Угарској потргани смо још на четири дела, у којих сваки живи својим засебним животом: на Угарску, Хрватску и Славонију,

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послуже, да га читате.

Аустрију и Босну и Херцеговину. То је свеједно, као кад би човеку ноге турио у пару, главу у лед, руке у топлу воду, а остало тело оставио на обичном зраку. То би морало бити врашки чврсто тело, које се не би разболело и пропало. Требала би му силна снага.

Зато страдавамо и ми, и с великом борбом и напором држимо се у животу. Много пута и малакшу поједини делови нашег народа, као што су, на пример, малаксали Срби у Угарској. Живи тако један мањи део народа за се, као сасвим одвојен од осталог народа, бори се и мучи. И учини се себи сам, јер су други делови народа забављени собом, као сирота на свету, без брата и пријатеља и помоћника, а посла, опасности и препрека пред њим цела брда и горе. Па га свлада као неки умор и обузме га неверица у себе и своју осамљену снагу и он клоне. Догод верујеш у себе, дотле си победник, дотле ти нико ништа не може. Али, кад изгубиш веру у се, кад се изневериш сам себи, ти си готов, ако не наиђе нешто изненада што учини да осетиш како ти ниси самохран на свету, како иза тебе стоје још милиони твоје рођене браће, која мисле као и ти, осећају као и ти, смеју се твојим смејем, ридеју твојим плачем, и готови су да те помогну и подупру, па и погину за те. Кад то осетиш, онда ти нова снага уђе у тело и велика вера у душу. Тада ти се никакав посао не чини тежак и никакве муке страшне.

То је слично оном са Страхинићем баном. Обладао га силни Турчин Влах—Алија, а у помоћ Турчину прискочила жена банова. Док се бан сети псета свог и напујда га на жену. Видећи помоћника у верној животињи, осоколи се бан:

*Али бану друга снага дође,
Друга снага и срце јуначко,
Те оману тамо и овамо,
Док Турчина с ногу укинуо.
Колико се бане уострио,
Он не тражи ништа од оружја,
Но му грлом бане запињаше,
А под грло зубом доваташе,
Закла њега како вуче јагње.*

Љута невоља, која се оборила на нас, после свију пређашњих, за велеиздајничке парнице, уједаред је као пробудила сав српски народ из оне подвојености и немара за другу браћу. Поцепани на седам делова и готово у сваком делу позавађани — а није чудо јер у злу људи су свадљиви и пршљиви више него у добру — седам милиона Срба осетило се уједаред као једно тело и једна душа. Једна мисао и један братски осећај закупише све. А у том јединству мисли и осећаја и јест сва снага. У том да село због своје користи не заборава општине, општина котара, котар земље

једне, а једна земља или покрајина ради своје користи целог народа. У том да сваки део народа код сваког свог чина мисли хоће ли то можда шкодити или ће користити целини народној. У том да ни у злу, ни у добру свом не смећеш с ума зла и добра свега свог племена, у том да увек радиш за милионе браће, и милиони браће да раде за тебе. То даје велику снагу, велику веру и велику наду, од слабих прави снажне и од плашљивих јунаке.

То смо ми осетили за велеиздајничке парнице, то осећамо и сада. То осећа и сваки наш свесни ратар. Зато ми је и рекао један: Е, неће нам главе доћи, неће. Чудо нас је! Нисам ја ни знао до сад да нас остала браћа тако у срцу носе. Сада знам, па се још мање бојим душмана.

*„Али бану друга снага дође,
Друга снага и срце јуначко“.*

Ми би били незахвални, кад не би рекли својим непријатељима: Хвала вам што сте пробудили у нама ону Страхинићеву другу снагу, кад је ми сами нисмо били врсни пре пробудити у себи. А.

О избору опћинског одбора.

Избор.

Припреме за избор.

Ако против листина нико није у одређено вријеме приговорио оне постају одмах правомаћне. Ако је било приговора, па су ријешени од виших области, тако да се даље не може приговарати, онда опћинско поглаварство мора исправити листину према коначним рјешидбама виших области. Затим ће се јавно прогласити уобичајеним начином, најкасније 8 дана прије избора, кад ће бити избор, на ком мјесту и у које доба ће почети, па онда колико изборника бирају мали, а колико велики порезници.

У исти мах ће опћинско поглаварство најкасније 8 дана прије избора поново изјесити изборну листину исправљену према вишим рјешидбама свакоме на увид.

Бирање.

О бирању говори наш опћински закон у §-у 33. ово:

„На темељу исправљених листина предузеће се на установљени рок у присутности изасланика котарске области избор одборника; сваки бирач имаде к избору *особно* доћи, те тамо гласовати за своје кандидате *усмено*.

Будући да може бити изабран за одборника само опћинар припадник и опћинар посједник, то се гласови, који пану на кога другога, сматрају као да нису ни предани.

Изабраним одборником сматра се онај за кога је гласовала натполовична већина *присутних*, но ако су гласови раздијељени на корист више кандидата (т. ј. тако, да ниједан нема натполовичне већине), понавља се избор између двојице, који су имали највише гласова, ако пак имаду двојица или више њих једнако гласова, увршћује се у ужи избор старији у годинама кандидат.

Након закључења избора, ако нико од присутних изборном чину не приговори, може изасланик политички изборни чин одобрити и избране одборнике одмах запресећи, ако ли се пак од које стране изборном чину приговори образложено, тада се мора изборни записник поднијети жупанији на расуђење“.

Сваки изборник, који је унесен у правомоћну изборну листину има право гласати и нико му то не може забранити. Може се догодити овакав случај:

Неко је унесен правомоћно у изборну листину. Али од дана, кад су листине постале правомоћне, па до дана избора прође неко вријеме, и он у томе времену изгуби право гласа, рецимо трговац падне под стечај (банкрот). Он свеједно има право гласати. Јер ко је у листини, томе нико не може ускратити право да гласа. Листина је темељ избору. Кад би се допустило право мијењати је, нестало би сваке сигурности, могле би то власти чинити по својој вољи. Текар код другог избора, кад се буду састављале друге листине, моћи ће се овакав избацити, или нови, који је стекао у то вријеме право гласа, унијети у листину.

Избором равна изасланик котарске области. Између изборника изабере он неколико људи, који ће с њиме заједно пазити на ред код избора, да се гласови тачно биљеже, да се установи јели гласач баш главом она особа, за коју се он исказује итд. Осим тога изасланик кот. области узима перовођу, који ће биљежити гласове. Обично узме опћ. биљежника. Сви ови скупа састављају *изборно* повјеренство.

Из писама о изборима.

Нотар иришки.

Грегетг. У недељу пред избор, после подне, скупили се задругари па већају и обављају своје најнужније послове. На то дође Мика Лончаревић, задругар, названи Парлог, и упита председника како ми задругари да се при избору држимо, и за кога да гласамо. Председник му одговори, да у задругу не треба политику увлачити, сваком задругару су одрешене руке, па нека гласа по својој савести.

Дан пред избор дође пословођа и један остарији човек председнику, да се договоре како

при избору да се држе, на то дође и Мика Лончаревић (Парлог) и упита председника куда мисли да задругари гласају. Председник му одврати, да је он у задруги казао како он о томе мисли.

Мика на то рече да је мало час дошао и Ирига и тамо сви веле да ће гласати за д-ра Авакумовића, јер је то врло ваљан човек и много обећава народу да ће учинити. Један га упита да ли он познаје лично др. Авакумовића. Он одговори да познаје, нашто га овај упита, па јели плав, смеђ, или црномањаст. Мика остаде дужан одговор, нашто се остали насмејаше.

Мика збуњен извињава се, и не зна право где би најбоље било да гласа, и рече да мисли да би најбоље било да гласа онамо где ће бити паприкаша. Сутра дан збиља гласао је за д-ра Авакумовића. После избора зареда од крчме до крчме тражећи где се дели паприкаш, али на велику жалост не нађе нигде, обриса суве усне, дигне се и оде кући, грдећи лажљиве кортеше како су га преварили, не знајући јадан да по новом начину не части се на дан избора но у очи избора подели се новац, па нека се части како ко зна.

Један Ирижанин рече при избору: ја сам синоћ добио од М. П. трговца 10 круна да гласам за Авакумовића, али ја сам гласао за др. Лисавца, па нека иште новце натраг ако сме, или нека ме тужи.

Камо среће да су сви подмићени бирачи тако чинили, па би престало мићење и расипање народног новца. Наш Мика Лончаревић добио је још један надимак те га сад зову Парлог—Паприкаш, чиме му се и дечица по улици спрдају.

Чика.

Писмо личког ратара.

Један ратар из котара лапачког писао је одговорном уреднику овог листа Буди Будисављевићу писмо. У њему пита за правни савјет у некој својој ствари, па на то наставља о народним нашим бригама и пословима. Доносимо писмо од ријечи до ријечи, ублажавамо само она мјеста и ријечи, којима он исказује своје велико поштовање неким нашим људима.

„Куд ме брига моја једе, туд и народа српског. Срце ми од јада хоће да прсне, читајући што несите аждаје хтједоше учинити и с нама и са браћом у Србији. Да су то сељаци само говорили, већ би омрсили вјешала. А Форгачу и друговима ни длака са главе полетјети неће. Ајаој, жалосне државе у којој живимо и у њој правде под ногама силника!

Драги г. Буде, поздравите дичног господина Масарика од наше ратарске стране. Живо га Бог за корист народну!

Од срца поздрављамо нашег Адама. Његови нам ретци у „Српском Колу“ много вриједу. Желио бих га видјети.

Сад примите Ви, господине пријатељу народни, много поздрава. У „Српском Колу“ раздрагавајте срца тежака и спомените чешће муку „велеиздајника“. Јер ми смо сељаци заборавни, а кад се спомене мука наших „велеиздајника“, онда би сваки од нас позвао на мегдан све оне који гласају за владина кандидата. Не малакшите на освјешћивању народном, јер оно нам је једини спас.

Држим да већ знате како је учитељ Диклић из Осредака пред избор хвалио се, да ће последије избора постати надзорник школски. На дан избора враћао је слободне изборнике, да не иду к избору. Тако је вратио Симу и Раду Танкосића из Дугопоља од школе осредачке а Дану Цигановића и Рацу Дебелог уплашио за дозволу, да ће је предстојник одмах одузети. Али ова господа требала би више чувати образ и народну свијетлу борбу за правду и спас српски од дозволе. Јер ако народ окрене леђа њима, неће им бити помоћи, па да им њихов бан даде сто дозвола.

Још једном примите српски поздрав од
Н. Н.“

Ко би рекао да ово писмо није писао какав школован човјек! Такових, ето, тежака имамо ми већ. Ех, кад их буде још више, колико ће бити лакша и успјешнија борба наша за добро српско и народно!

Будимачки мункачи.

Браћо моја, да вам једну кажем — и то нећу ништа да вам лажем — шта је било код нас у Будимци пре избора нашичког котара. Дошо Тошо да се кандидира са мункачи да се договара. Мункачи га лепо дочекали, сви мункачи и сви паприканци, све по избор бирани јунаци. Све ћу редом сада да вам кажем, не ћу браћо ниједног да слажем: Први јесте Поповић Милане који јесте мункач од старине, други, брате, Бучанин Тешане на избору он се прославио, за паприкаш брке оставио. Трећи нам је Сечујац Милане, то је браћо добар чанколизац, кано кера која репа нема. А четврти јесте Драгић Грга, од избора на леђи му кврга, каменица лепа му буквица.

Шта мислите ко ће бити пети, сељанима својим што се свети? Нулаш Јово из славнога лушка, одборник је и велика њушка. Шести браћо јесте газда Лука, који воли паприкаш нег лука. Седми браћо кобасичар Моца, који оста јединац у оца од њег нема већега мункача, њему да је Тошиних колача. Осми јесте наш баруне Панта, послушајте, па му судте нато: Пре избора он се је заклињо: „своју децу печену појео,“ каж'те, браћо, је ли право тако, од Бога је заслужио пако. Барун Панта даје свога гласа за Тошина смрдљивог гулаша; сва четири магарећа гласа, та Тошина узданица красна. Девети је Пониша Исаче од свију је први поштењаче, за гулаша даће свога гласа, макар да је, браћо, од кулаша. А десети чанколизац Чедо, на ланцу је ишо као меду, кнез је, браћо, у Будимци глава, није шала грофу се удвара. Бактер Максим, је л' то мора бити, иде тамо где се може пити где ће њему паприкаша бити, опанака, рекли и новаца. Живко Којчић из нашега лушка, он је газда само нема друштва, деведесет рали има земље, али за њим сада вичу жене: Паприканац, мункач, чанколизац, Газда јесте, ал' је и гладница. Још једнога да вам кажем: Владу, и он иде Тоши у параду, за кортеша и њега дозваше и силне му куле обећаше и он Тоши даде свога гласа, паметан је неће јест гулаша, већ он тражи печенке и вина неће Владо да он буде свиња.

Спевао вођа бургијама.

Русија.

Натарина Велика (1762—1796.)

Један пријатељ сељака.

Ми смо писали већ како је тешко било руским сељацима за владе Катарине Велике и како је зато и букнуо онај страшни устанак, ком је на челу био Јемељан Пугачев. Тадашња руска господа (интелигенција) нијесу то видјела ни осјећала. Тако су тада људи били от-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

храњивани, да им се чинило како ратара и не спада друго до робовати. Та таквих се чиновника и сад код нас нађе, па није чудо што је тако онда било у Русији. Није у оно доба ни гдје било другачије.

Да је руска интелигенција марила за народ тада, она би могла учинити много зањ. Царица Катарина била је жена врло учена, а уз то, што је ријетко код царева, жена која је збиља жељела и хтјела народу добро и много мислила и писала о том. Али она није имала с ким да ради о том. Њој су лагали да је народ срећан, задовољан, сит и обучен. Кад је путовала кроз државу, чиновници високи наређивали су, да се зато уреде путеви, куд ће пролазити, куће окрече, покрију добро и очисте, народ да се обуче у стајаће рухо, стока да се догна из удаљених села и очисти и тако даље. Царица би, кад је путовала, видјела свуда чистоћу, имућство и задовољство. Она је била тврдо увјерена да је народу добро. И кад се народ бунио, она је држала да то чини од обијести и силовитости своје, па је била без срца, кад је бунтовнике кажњавала. А ако се ко усудио рећи или написати да је зло народу, она је тврдо вјеровала да лаже и да хоће њу да увриједи, говорећи и пишући да је народ несрећан за њене владавине.

Зато је зло прошао први велики пријатељ несрећних руских тежакa Александар Рађишчев. Био је ово учен човјек и високи чиновник, у служби својој радин као црв, тачан и непоткупљив. И као дјете, а и касније као чиновник видио је он како тешко живи руски кмет-ратар. Кмет је био у потпуној власти спахије. Овај је могао тражити од њега работу по вољи, дерати га свакојако, бити шибана и штаповима, па и убити, а да му ништа не буде. Спахије сматраху кметове за животиње. Спахија је кмета могао послати у војнике, у прогонство у Сибирију, без допуштења спахијина кмет се није смио женити, а спахија је могао женити по вољи кога с ким хоће. Спахија је кметове могао продавати, замјењивати за ствари, проигравати на картама. Често се у то доба могло читати у новинама:

„Продаје се дјевојчица од 11 година, дјечак од 15 година, а осим тога 4 кревета, перине и остало покућство“.

„Продаје се 7 оваца и муж са женом“.

„Продаје се због одласка на даљи пут коњ и двије дјевојке собарице“.

Једна спахиница, по имену Салтикова справила је у гроб 139 кметова, а међу њима и

дјевојчице од 11—12 година. Она је додуше била кажњена, јер је превршила мјеру, али остали мучитељи остајали су некажњени.

Страшна су била шибана. Многе спахије осуђивале су кметове на 10 па чак и 17 хиљада шибана. Разумије се не наједаред, јер би сваки прије умро, него што би издржао ових 17.000. То се дијелило на порције. Кад пане под шибанама, онда се чека да зацјеле ране, па се наставља шибанање и тако опет.

Све је то видио племенити човјек Рађишчев, као и страшну сиротињу и голотињу сељачку. То што је видио хтио је да знаду и они који нису видјели, а нарочито царица Катарина. И он је вјеровао, да ће се они сажалити на биједни народ ратарски и помоћи.

Зато он 1790 године напише књигу у којој изнесе све то, све народне патње и лопов-

Свештеници и учитељи у срезу Млавском (у Србији)
после једног предавања за народ

штине спахија и покварених чиновника, а уз то затражи у књизи да се ратари ослободе кметства и надаре земљом, а штампи да се даде слобода све што не ваља изнијети на видјело.

Књига за тили час буде распродана. Добри људи уживали су, што се нашао неко ко смије да рекне истину. Неваљалци се узбунеше као осови (осе) у свом гнијезду. Књигу прочита и царица и разгњеви се страшно. Лажљивци у њеној околици увјерили су је до тад да је народ срећан и пресрећан. И она је на Рађишчева гледала као на бунтовника, који хоће да се блатом набаца на њену славну владавину. Рађишчев буде ухапшен и осуђен на смрт, али помилован на прогонство од десет година у сјеверној, леденој Сибирији. Оковаше га у тешке окове и отпремише тамо.

Тако је прошао први пријатељ ратара ру-

Савјетујте своје рођаке и пријатеље да купују и читају овај лист.

ских. Али истине не угуши ни тамницом, ни вјешалима. Иза Рађишчева долазе други, страдаше и они, али последије њих појавише се нови људи још у већем броју. И најзад већина руске интелигенције стаде тражити слободу и земљу за ратара. Тада се више није ни влада смјела опирати и 70 година иза страдања Рађишчева буду руски кметови ослобођени. Несрећни Рађишчев тога није дочекао. б.

Шта се збива у нас и у свијету.

За „Српско Коло“ послали су нам г. г. Васо Вукобратовић из В. Ператовице 3 К 20; Јово Дукић из Варивода 3 К; Васо Шурадић из Добановаца 1 К 60; Сава Бошковић из Манђелоса 1 К 80; Миле Рашета из Elmsford-а 4 К 86; Милан Орешчанин из Г. Михољца 1 К 80; Срп. Читаоница из Бос. Крупе 3 К 20; Васо Шврака из Шида 1 К 80; Душан Милановић из Срп. Капеле 3 К 20; Павле Данчуо из Г. Сјеничака 5 К; Ђуро Ђурђевић из Вуковја 3 К 47; Ратар. читаоница из Боботе 80 ф; Ђока Љубинковић из Добановаца 80 ф; Кузман Ђирић из Габоса 3 К 20 ф; Јово Драговић из Каменице 1 К 60; Лука Рајшић из Лишовчана 1 К; Душан Трбуховић из Острожина 3 К 20; Јован Делић из Питсбурга 104 К; Давид Старчевић из Угриноваца 2 К; Лазо Тинтор из Костајнице 3 К 20; Н. Трбојевић парох из Јосавице 17 К 60; Миле Бојчета из Рогоже 1 К 60; Васо Бабић из Ирига 80 ф; Илија Врзић из Брлога 80 ф; Јово Мириловић из Сјеверовца 80 ф; Ф. Јовановић из Н. Сланкамена 4 К 40; С. Лазаревић из Зворника 2 К 40; Јоца Вуковић и Н. Чолак из Јасеновца сваки по 1 К 60; Лазар Мишчевић из Пакленице 80 ф; Танасија Котарлић из Визића 4 К; Васо Доић из Беловара 3 К 20; Пане Рудић из Петриње 3 К 20; Глиша Вукичевић из Г. Средица 5 К 60; Милутин Петровић из Кињачке 4 К 80; Серафим Винчић из Ман. Шишатовца 10 К и Стеван Јуришић из Шуљма 1 К 60.

Свима хвала!

Васић осуђен. Владимир Васић или Младен Сергијан (звао се како кад, као и брат му Настић), који је у друштву неких чиновника нашег посланства у Београду правио оне криве записнике „Сл. Југа“, осуђен је на пет година робије.

Расправа је била тајна, ради тога да се не би узрујало београдско грађанство и приредило какве велике демонстрације против наше државе. На расправи је доказано да је Васић у друштву члана нашег посланства капетана Свјентоховског правио оне лажне записнике.

На расправу су дошли и наши велики пријатељи: Чех д-р Томо Масарик и Хрват бра-

нитељ „велеиздајника“ д-р Хинко Хинковић. Срби у Београду носили су их на рукама кроз Београд, кличући им и пјевајући чешке и хрватске пјесме.

„Хрватска је опет у рукама угарске владе“ тако пише лист мађарског министра грофа Куена „Будапешти Наplo“ на првом мјесту у свом божићњем броју. Радују се управо сулудо, што су код избора председника саборског побиједили мађарони па вели да је то доказ „да је Хрватска опет у рукама угарске владе“.

Но, могли би се преварити Мађари. Ако су франковци, Радићевци и радикал Ивић издали народ и прешли мађаронима, не значи то да је Хрватска опет у рукама угарске владе. Народ наш знаће разрачунати с онима који га обмануше и доказаће да је Хрватска у рукама народа њеног српског и хрватског имена, а да није и неће бити играчка у рукама угарске владе, као што је била до 1906. године, до побједе коалиције на изборима.

Пријепорни мандати. Како знате, ако се код избора нар. заступника почини каква незаконитост, може се уложити уток (протест) против избора. Прије него што се пријеђе на избор председништва, мора се установити има ли довољан број заступника, чијим мандатима нема приговора. О том одлучују саборски одсједи, њих пет, у које се коцком (жријетом) бирају заступници. Кад они прогласе да неким мандатима нема приговора, онда су ти посланици овјеровљени. Ако неким мандатима има приговора, онда их они прогласе за пријепорне и о том, да ли ће се одредити истрага, које ће утврдити је ли избор био законит, или ће се избор одмах и без тога уништити, одлучује сабор.

Највише је протеста дошло против избора мађаронских кандидата. И одсједи су прогласили 10 мађаронских мандата за пријепорне од њих 18. Од тога су *једногласно* проглашени за пријепорне мандати *удбински* (Гашо Девић) нашички, илочки (Димитрије Бранковић), даруварски и вировитички. Овдје су избори били тако незаконити, да су за пријепорност морали гласати и сами мађарони и све друге странке. Са свима против два гласа проглашени су за пријепорне мађаронски мандати карловачки (д-р Лаза Секулић), и винковачки, а са обичном већином гласова ђаковачки, осјечки и слатински (д-р Збјежовски).

Од коалиционих 35 проглашена су само два за пријепорне: моровићки и шидски, а од франковачких: златарски и клањечки.

Види се, дакле, да су највећа безакоња чињена у владиним котаревима, кад су све странке, и оне противне коалицији, гласале за пријепорност толиких њихових мандата.

Наши људи треба да се спремају за изборе. По свој прилици биће сабор опет распуштен. Али ако и не буде, биће нових избора у многим котаревима који су проглашени за пријепорне. Радите, дакле, већ сада сви за изборе.

Сремци! Имајте на уму изборе за жупанијске скупштине и епархијску скупштину. Немојте да продру код избора због ваше немарности наши противници. Онда ћемо сами себи бити већи непријатељи, него што су нам то наши противници.

Ко не мисли држати „Српског Кола“ у идућој години, нека нам то за времена јави, да му лист обуставимо и не трошимо за бадава. Ко не јави, тај ће се сматрати за претплатника.

Велики жупани. Да повиси број својих вјерних у сабору испословао је бан Томашић попуњење столица великих жупана. Именовани су: Јосип Суботић за личко-крбавског, д-р Милорад Цуцулић за загребачког, Ђ. Дедовић, за беловарско-крижевачког, Вукашин Миланковић за модрушко-ријечког и Фрањо Кукуљевић, за вировитичког великог жупана. Од прије су постављени велики жупани: Белошевић у враждинској, Јунковић у пожешкој и Адамовић у сријемској жупанији. И тако су сад попуњена сва мјеста великих жупана.

Награда Франку. На сам католички Божић именовано је Бан Томашић Владимира Франка, сина Јозефа Франка, нашег крвног душманина, за јавног биљежника у Ђакову. Ово јавно биљежништво носи годишње 30.000 К. Тако Томашић награђује франковце, што су му помогли у сабору!

Јесам ли послао претплату на „Српско Коло“?

Из народа.

Добар глас далеко се чује, а рђав још и даље.

Пише нам пријатељ: Пред неколико дана био сам на Удбини, па, разговарајући у друштву, чуо сам како се многи кају, што су задњи пут гласали за Гашу, а међу њима и Миле Кораћ, који је са Душаном Чанковићем и Илијом Станићем већ последије закључка избора одгласао из засједе. Исти Миле ишао је недавно са још два Удбињанина у Далмацију по вино. У једно мјесто далматинско стигоше на конак. Одмах уредише

коње, па легоше уморни по вечери. Још ни заспали нису, ал' ето ти друга три киријаша из Госпића. Па, док уђоше, запиташе бирташа, која су ова три што ту леже. Овај одврати да су са Удбине винари.

— Ех, Удбињани бише до сад људи, па се сад понијеше кукавички и искаљаше образ. А да имаше за кога још, још.

— Све, све, брате — рећи ће други — ал' она три најкашња, који већ последије закључка гласаше или од страха или даше образ за мито! Кукавице над свима онима другима, који су прво њих гласали!

Миле ћути као мртав. Али његов друг гурну га и упита:

— Хоћу ли, Миле, за те казати?

А Миле ће шапћући:

— Не, по богу брате, ено ти и кола и коња, али не брукај ме.

И пријатељ га не хтједе проказати.

Тако рђав глас прати читав крај један. Тако сви ми Срби у Хрватској и Славонији не би смјели изаћи на очи поштену свијету српском, да смо се понијели као они плашљиви и поткупљиви Удбињани.

*

Ремовац, 15. XII. 1910.

Ево ме, да вам се и ја једанпут јавим. Овуда је пред пар дана кроз наше село пролазио херцеговачки заступник А. Јемрић са капеланом из Грубишног Поља. Дијелио је некакве књиге ратарима у нашем селу, програм Стјепана Радића, вође хрватске пучке сељачке странке. И хвалио се како је он за нас Србе и сељаке и да ће он радити у сабору, нека се наши блатни путови претворе у друмове.

Ја сам зато и походио овај крај, — вели он, — да видим у какву стању српски сељак живи, да му се помогне колико се може. Ја ћу зато настојати у будуће да ме познате и код избора да гласате за мене, свог човјека, који ће радити за вас Србе и сељаке, да се ваше стање у овом крају поправи.

Тако је он китио. Али од наших Срба у мом селу ниједан му није наздравио, нити му је казао: „Живио!“ за те његове лажи. Јер они познаду овакове лисице. Оваки му је био поздрав од нас:

— Драги господине! Ми Вас познамо. Ви сте изабрани у котару херцеговачком на силу и срамоту и за гулаш. Ви зато варајте оне који су Вас прије изабрали у Херцеговцу, а нас не можете. Ви радите само на корист мађарона, а не српскога и хрватскога народа, са којим Ви живите. Ми поштивамо само оне заступнике, који су од српско-хрватске коалиције, а не Вас и вашег вођу Стипицу Радића, који лижете табане мађаронске. Ми читамо лист „Српско Коло“ и „Хрватски Народ“, па знамо ко је наш пријатељ, а ко непријатељ. Ви нами не требате лагати, нити се претварати. Ми разумијемо и познајемо такве птице.

А онда мој господин Антон Јемрић и капелан, који га је нами представио, само су поцрвенили и горјели од стида. Само су то казали:

— Збогом, људи, ми видимо, да сте ви пуни политике. И одоше у Јасенаш.

А још да смо прије могли знати, како је Јемрић казао на једној скупштини, да је Србе колац овамо доћерао, па колац ће их одавле и оћерати. Срам га било! Нека још дође кортеширати у наше село Ремовац, па ће чути још више.

Драги г. уредниче! Ово уврстите у „Српско Коло“, нека наша браћа Срби знаду и нека свађе дочекају овакове пијавице.

Србин Ђуро Егић, опћински одборник.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брата.

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српског Братства“. Из тог фонда снабдева се сирочад одећом и путним трошком, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне што више српске сирочади спремити за живот, моли она све имућније Србе и Српкиње, да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду заједнички добротвори (приложе бар једампут најмање **К 100**), подупирачи (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава **Управа** (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, где их има. 15

150 КГ. ШИБА

јефтино продаје

ЈОВО МАКСИМОВИЋ, СТРМЕН п. ШАШ

Чудо од буквара.

Овај мој буквар има два наест лекција. Од првих осам лекција може свака да се научи за по сата, а последње четири свака за један сат времена. — Уз овај буквар може сваки сељак бити учитељ, ако и сам умије читати. Ко ми пошаље са поштанском упутницом 55 потура (филира), тај добија буквар са наплаћеном поштарином. — Улма (Temes m.) Банат.

1842 Љубомир Јовановић, школски управитељ и учитељ.

Потврда. Овим потврђујем, да сам два момка, који нијесу умјели ни читати ни писати, научио за неколико минута да сасвим добро читају прву лекцију у буквару г. Љубомира Јовановића. — У Алибунару (Банат).

Миша Галкановић, парок.

Штампа: Српска Штампарија у Загребу.

СРПСКО КОЛО

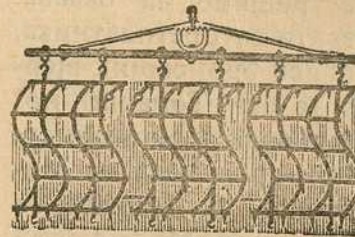
прима привредне огласе по најумјеренијој цијени.

— ПРВО БЈЕЛОВАЧКО ТРГОВАЧКО ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО —
У БЈЕЛОВАРУ

препоручује своје богато творничко складиште свих врсти 1534

господарских и шиваћих стројева.

Наши господарски стројеви су из прве обљубљене и најгласовитије творнице Ф. и И. Коваржик из Простејова у Моравској, и шиваћи стројеви су из најгласовитијег фабриката, „Лфаф“ и систем „Сингер“. За доброту и каквоћу јамчимо. Горње стројева продајемо за готов новац, као и на оброчно отплаћивање уз творничке цијене и обављамо све по-

правке засјецајуће у ову струку брзо и јефтино у властитој радионици.

Управа.

ВОХАНКОВИ МЛИНОВИ,

МОТОРИ И ЛОКОМОБИЛИ

: НА СИРОВО УЉЕ :

Трошак на сваки сат и сваку коњску снагу један и по филира зајамчено. Ванредно миран и једнак ход, за сваку индустрију прикладни. Без вентила, без цијеву за паљење, погибелъ експлозије искључена. 1869

Нема финансијске контроле, обласна дозвола није потребна.

Прорачуни бесплатно и франко.

Заступник у Загребу:

Т. Георгијевић

Прерадовићева улица 20.

Заступник у Шакарацу:

Стево Зукановић.

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и

све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. **Гонотол** се **једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна **САЛВАТОР**, Рума бр. 157.

(Славонија).

1198

Одговорни уредник: Буда Будисављевић.